

TULLSTAKET, GROPAR OCH KULTURLAGER FRÅN 1600- OCH 1700-TALET I NORRA DELEN AV LÅNGGATAN I HEDEMORA

Arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning inom
Hedemora stadslager (L2001:8699/Hedemora 194:1), Långgatan,
Hedemora stad och kommun, Dalarnas län

MIKAEL BERTHEAU

Rapporter från Arkeologikonsult 2020:3301

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Del av en stor förvaringskruka (F106:81:2)
som hittades i avfallsgrop 106. Skala 1:2.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:

Fastighetskartan: © Lantmäteriet Dnr: 50007066_140003
Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

© Arkeologikonsult 2020

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

TULLSTAKET, GROPAR OCH KULTURLAGER FRÅN 1600- OCH 1700-TALET I NORRA DELEN AV LÅNGGATAN I HEDEMORA

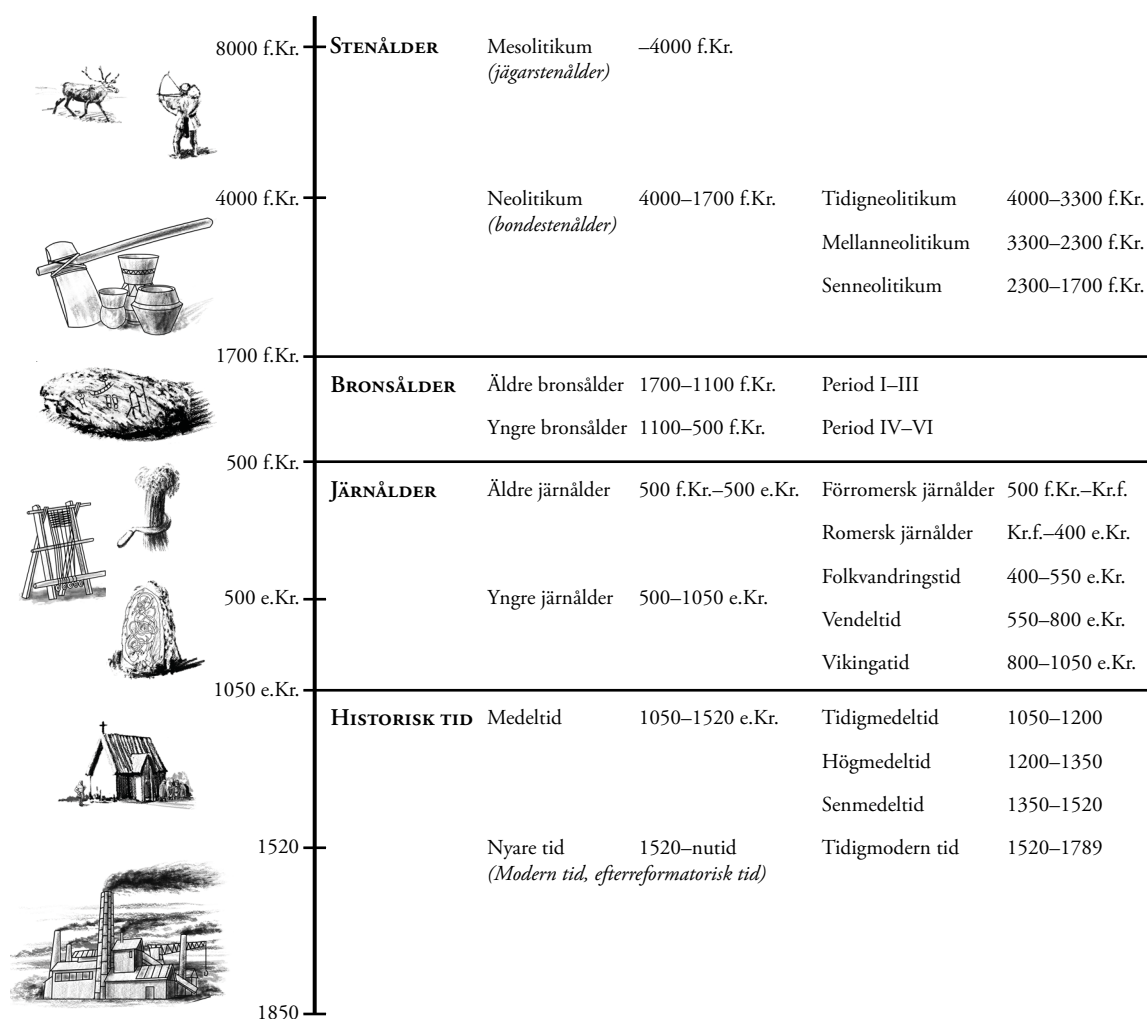
Arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning inom Hedemora stadslager (L2001:8699/Hedemora 194:i), Långgatan, Hedemora stad och kommun, Dalarnas län

MIKAEL BERTHEAU

Rapporter från Arkeologikonsult 2020:3301

ARKEOLOGISK PERIODINDELNING

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, till exempel fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält, kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING OCH SYFTE.....	8
UTFÖRANDE.....	9
BAKGRUND.....	9
RESULTAT OCH TOLKNING	11
Schakt 1001.....	11
Schakt 1007.....	15
SLUTSATS.....	15
REFERENSER	16
Litteratur	16
Historiska kartor.....	16
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	17
BILAGOR	18
Bilaga 1. Schakttabell.....	18
Bilaga 2. Kontexttabell.....	19
Bilaga 3. Fyndtabell	21

Figur 1. Undersökningsområdet inom Hedemora stadslager (L2001:8699/Hedemora 194:1). Mot bakgrund av Terrängkartan, skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

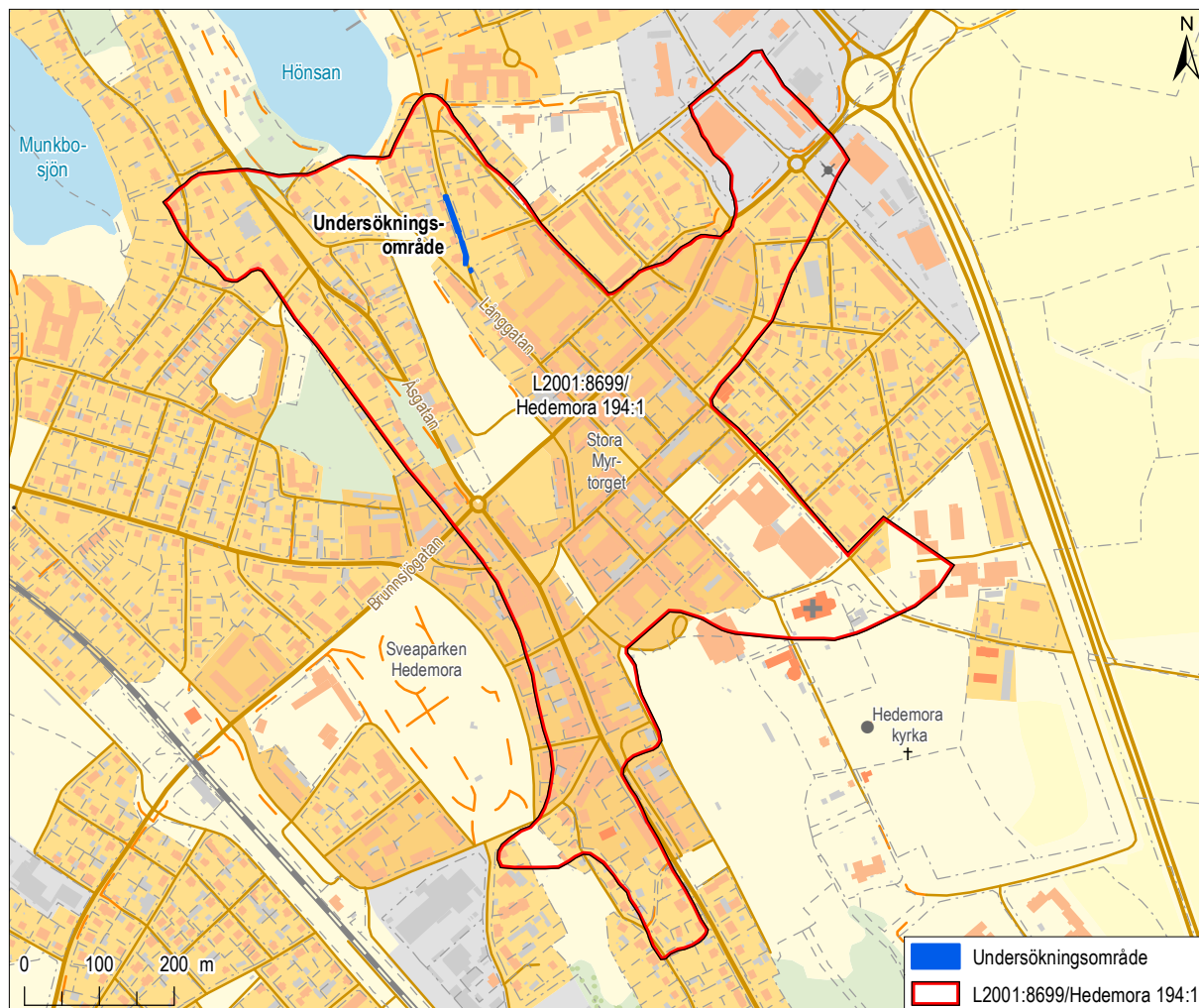
Under vintern 2019/2020 utförde Arkeologikon-sult en schaktningsövervakning i norra delen av Långgatan i Hedemora (figur 1 och 2). Anledningen till uppdraget var att man skulle byta ut befintliga avloppsrör. Vid den arkeologiska undersökningen framkom ett tiotal stolphål i rad, två stycken gropar samt rester efter kulturlager. Samtliga anläggningar och lager framkom direkt under bärlagret till befintlig asfaltsväg.

Stolparna tolkas utgöra del av det staket som visas på 1779 års karta och som gick längs med Långgatans östra sida. I en av groparna som framkom vid under-sökningen hittades rikligt med keramikskärvor vilket ger oss en inblick till bordskulturen i Hede-

mora under 1600- och 1700-talet. Keramikmateri-alet utgjordes av yngre rödgoods och innehöll bords-kärl som fat och skålar samt krukor för förvaring. Keramiken dateras från 1600-tal till tidigt 1700-tal.

Kulturlagren som påträffades i schaktet utgör för-modligen rester efter bärlager/utfyllnadslager till en äldre vägsträckning av Långgatan. I ett av lagren hit-tades en hel samt två stycken delar av så kallade toffel-skor. Det var en typ av hästskor som var vanliga i Norden under 1300- till 1400-talet.

Stora delar av schakten visade sig vara urschaktat sedan tidigare då man anlagt vatten- och avlopps-system, elkablar samt befintlig väg.

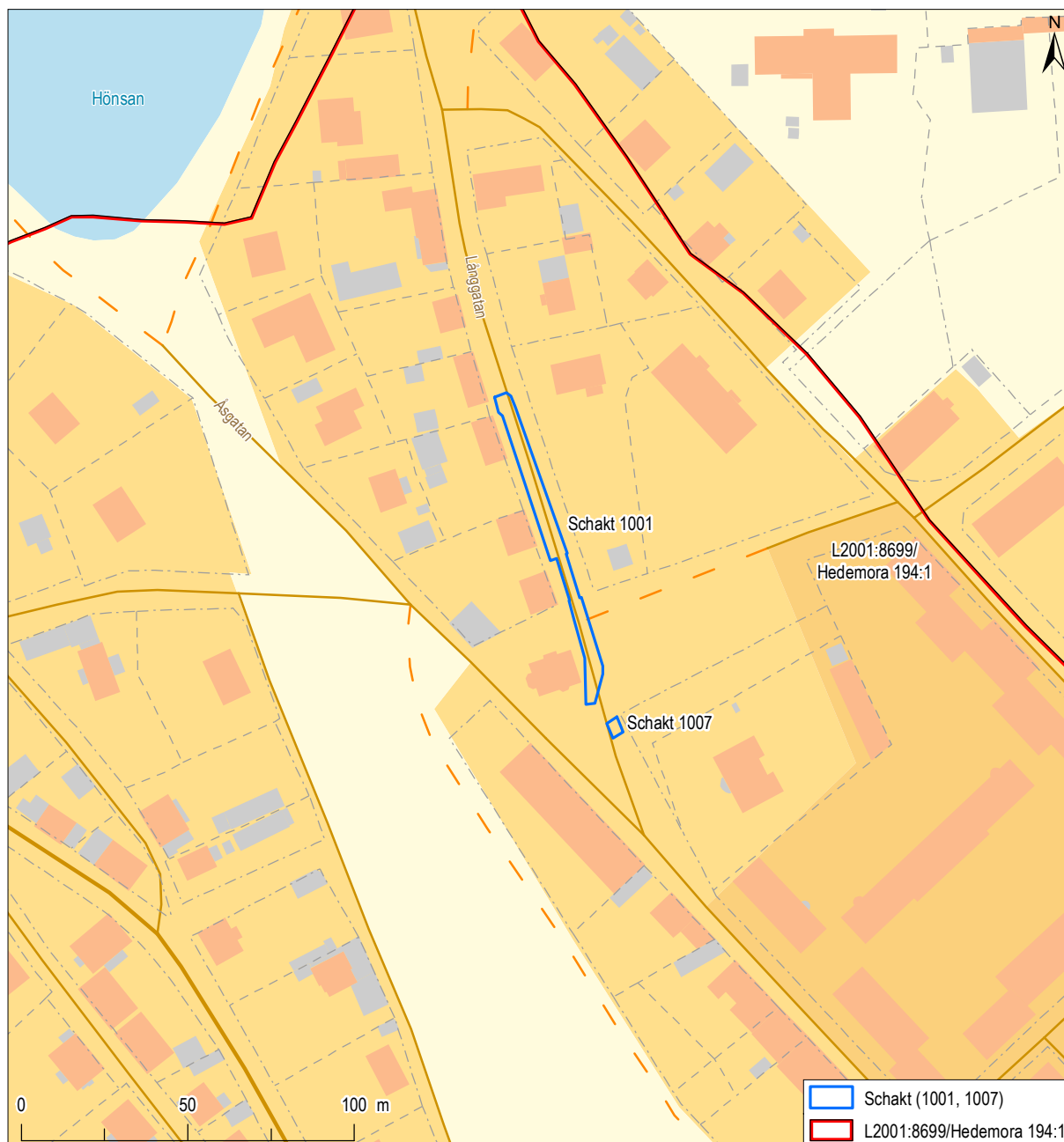
Figur 2. Undersökningsområdet inom Hedemora stadslager (L2001:8699/Hedemora 194:1). Mot bakgrund av Fastighets-kartan, skala 1:10 000.

INLEDNING OCH SYFTE

Under november till februari månad 2019/2020 utförde Arkeologikonsult en schaktningsövervakning vid Långgatan i Hedemora efter beslut av Länsstyrelsen i Dalarnas län (Lst dnr: 431-7187-2019). Anledning till uppdraget var att Hedemora Energi AB skulle lägga ned nya avloppsrör i Långgatan. Syftet med schaktövervakningen var att dokumentera

de lämningar och kulturlager som eventuellt kunde framkomma vid schaktningen.

Schaktningsområdet berörde norra delen av Hedemoras medeltida stadslager (L2001:8699/Hedemora 194:1) (figur 3).

Figur 3. Översiktsplan med schakten. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:2000.

UTFÖRANDE

Totalt grävdes två stycken schakt (1001 och 1007) om sammanlagt 460 m². Schakten grävdes med maskinstöd och för hand med intervaller om 10–12 meter. Påträffade lämningar mättes in med GPS och dokumenterades med fotografering och skriftlig beskrivning. Schakten grävdes i anslutning till befintliga

spillvattenrör i Långgatan och var cirka 3,5–4 meter djupa. Undergrunden framkom cirka 0,4–0,9 meter (+109,1 till +110,1 m.ö.h.) under befintlig asfaltsnivå och utgjordes av senglacial lera. De lämningar som framkom vid schaktövervakningen påträffades direkt under bärlagret till befintlig asfaltsväg (figur 4).

Figur 4. Schaktprofil som visar befintlig asfaltsväg vilande på ett stenigt bärlager. Direkt under bärlagret framkom antingen undergrunden eller anläggningar/kulturlager. Undergrunden utgjordes av skiktad gul lera. Foto från sydväst.

BAKGRUND

Hedemora är Dalarnas äldsta stad och fick stadsprivilegier år 1459. Hedemoras uppkomst är starkt förknippad med bergsbrukets uppsving i Bergslagen under 1300-talet och orten kom att spela en viktig roll för en mängd bergverk i trakten, först som torg- och marknadsplats och senare som köpstad. Det finns uppgifter om två stycken större bränder i Hedemora. Den första branden bröt ut år 1754 och eldhärjade bebyggelsen runt Stora torget och år

1849 brändes större delen av kvarteren strax sydväst om Stora Torget ned (Folin, s. 8).

Ett fåtal arkeologiska observationer har tidigare gjorts i Hedemora. Kyrkan och några källargrunder utgör de enda resterna efter en bebyggelse som daterar sig till tiden före gaturegleringen som påbörjades efter stadsbranden 1754 (Folin, s. 26).

Figur 5. Förslag till reglering av Hedemora stad från år 1642. De skrafferade ytorna anger den befintliga bebyggelsen. Skala 1:6000.

Hur Hedemora stad såg ut får man veta först i handlingar från 1600- och 1700-talen. Den äldsta kartan är daterad 1642 och visar ett förslag till reglering av Hedemora stad (figur 5). En annan karta från 1669 avbildar en grundritning av staden. Båda kartorna visar på en oregelbunden bebyggelse som var koncentrerad till de vägar som gick genom staden. De viktigaste gatorna tycks ha varit en gata som nära motsvarar dagens Långgatan till Kyrkogatan samt en gata som delvis följde Gussarvsgatans sträckning. Kärnan i den medeltida staden låg omkring ett torg som i stort sett överensstämmer med nuvarande Stora Torget men var utsträckt längre mot norr. Enligt Erik Dahlbergs förlagsteckningar till *Svecia Antiqua et Hodierna* utgjordes Hedemora stad vid

1600-talets slut av en tätbebyggd trästad med låga timmerhus som var omgivna av humlegårdar och åkrar. I mitten av 1600-talet stensattes stadens större gator med kullersten (Olsson, s. 13–15).

Den norra infarten till Hedemora stad gick via Långgatan och år 1641 inrättades stadstullen vid Långgatans norra ändpunkt med tullbommar (Darlarna i ord och bild, s. 148). Stadstullen var ett tullsystem som innebar att man var tvungen att betala skatt på alla varor som fördes in till staden för försäljning. Försäljning av varor utanför städerna blev olagligt och för att förhindra smuggling byggdes tullstaket runt städerna. Tullavgiften avskaffades år 1810 (Trotzig, s. 132).

RESULTAT OCH TOLKNING

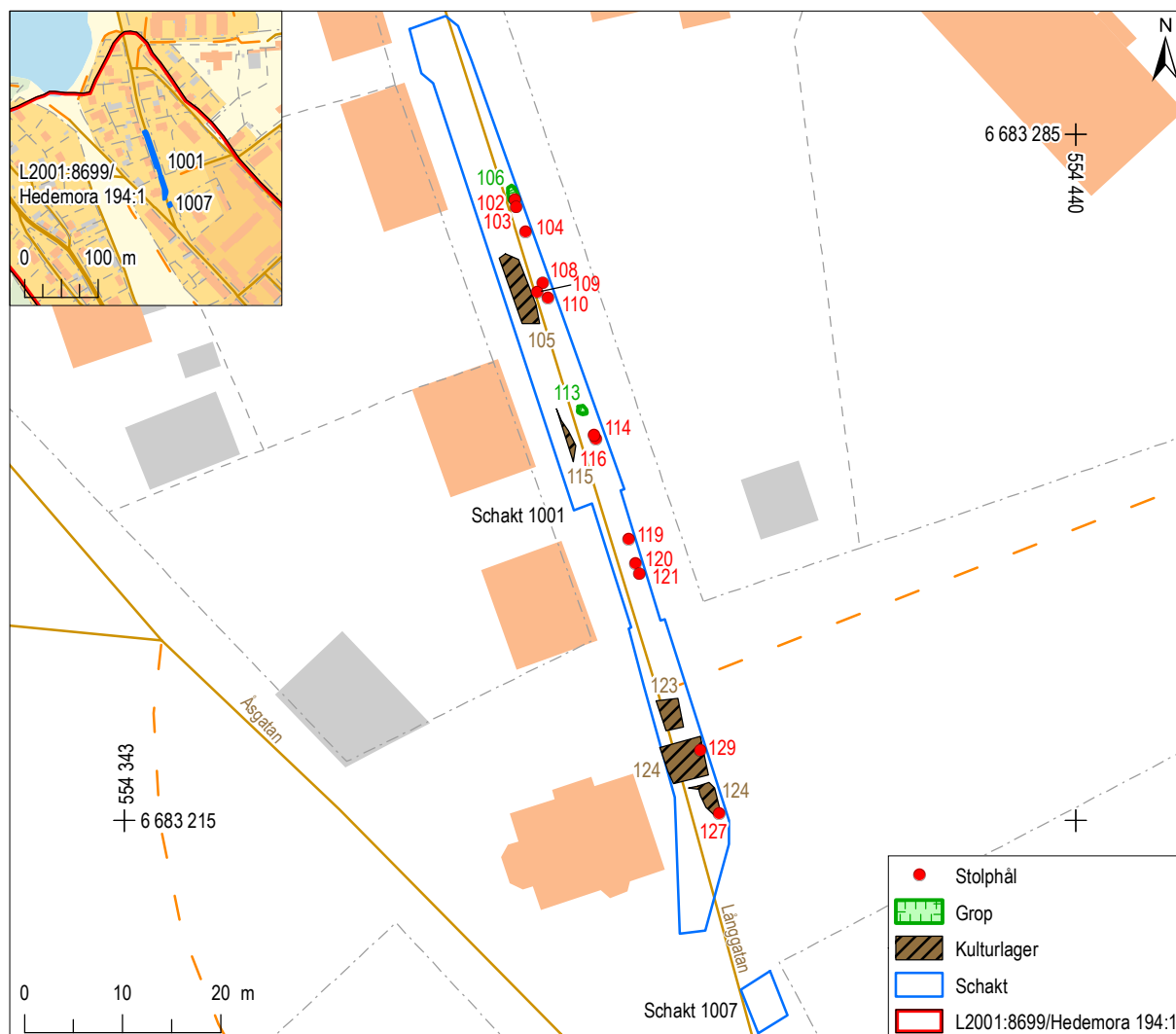
Två stycken schakt (1001 och 1007) grävdes i norra delen av Långgatan (figur 6). Djupet varierade mellan cirka 3,5–4 meter (+111 till +109,5 och +107 till +105,5 m.ö.h.). Långgatan lutar svagt åt norr med cirka 1,5 meter (+111 till +109,5 m.ö.h.). Stora delar av Långgatan var urschaktad sedan tidigare av nedgrävningar för vatten- och avloppssystem samt elkablar men även i samband med anläggandet av befintlig väg.

Schakt 1001

Schaktet grävdes strax öster om befintlig spillvattenledning och var 97 meter långt och 3,3–5,5 meter brett. Asfaltsvägen vilade på ett cirka 0,35–0,8 meter

tjockt bärlager som utgjordes av grus uppblandat med mindre rundade stenar. Direkt under det här bärlagret framkom antingen undergrunden eller anläggningar/kulturlager på en nivå av cirka 0,4–0,9 meter under asfaltnivån (cirka +109,1 till +110,1 m.ö.h.). Undergrunden utgjordes av en skiktad ljusgul sandig lera med inslag av naturliga järnutfällningar.

Längs med östra schaktvägen påträffades en rad med tretton stycken stolphål (102–104, 108–110, 114, 116, 119–121, 127 och 129) som var orienterade i nordväst till sydöstlig riktning (figur 6). Stolphålens storlek varierade mellan cirka 0,2–0,6 meter och djupet mellan cirka 0,15–0,25 meter. Åtta stycken av stolphålen (102–104, 109–110, 119, 121, och

Figur 6. Översiktsplan med schakt och anläggningar som framkom i norra delen av Långgatan. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:750. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:10 000.

Figur 7. Stolphålen i schakt 1001 utsatta på 1779 års karta. Norra eller Långgatstullen är markerad med ett i på kartan. Skala 1:1 100.

127) var stenskodda och ett stolphål (102) hade trärester efter stolpen kvar. Stolparna tolkas utgöra del av det staket som visas på 1779 års karta och som gick längs med Långgatans östra sida (figur 7). Staketet kan vara del av ett så kallad tullstaket som byggdes i samband med att stadstullen infördes år 1641 för att förhindra smuggling av varor in till Hedemora stad.

Ett av stolphålen (102) var nedgrävd genom en cirka 1 x 1,8 meter stor avfallsgrop 106. Gropen var 0,3 meter djup och var fylld med kompakt grå lera. Gropen innehöll rikligt med fynd av keramikskärvaror samt enstaka fragment av fönsterglas. I botten av gropen hittades rester efter ett tunnband. Keramikmaterialet utgjordes av yngre rödgods och innehöll bordskärl som fat och skålar samt krukor för förvaring. Keramiken dateras till 1600-tal/tidigt 1700-tal (figur 8 och 9).

Figur 8. Del av en stor förvaringskruka (F106:81:2) som hittades i avfallsgrop 106. Skala 1:2.

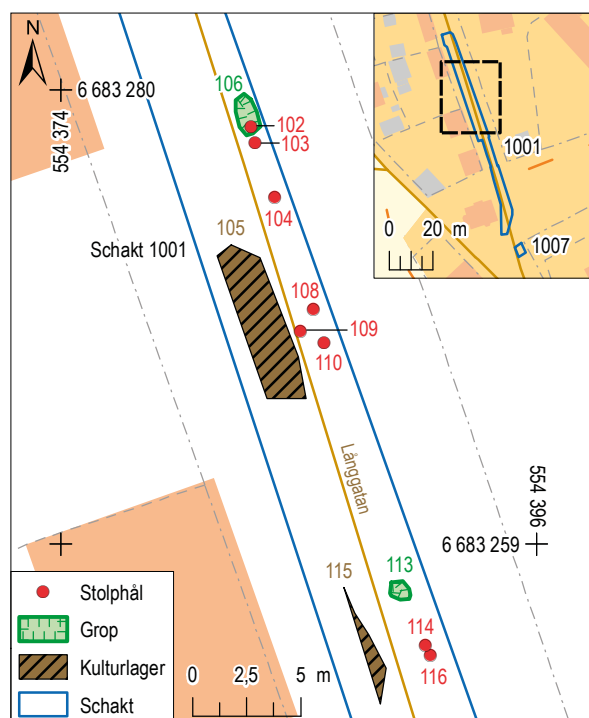
Figur 9. Blyglaserade lergodskärl (yngre rödgods) från 1600-tal till tidigt 1700-tal som hittades i grop 106. Nederst i bilden visas botten till ett fat med punkt och streckdekor (F106:81:1). Ovanför denna visas två stycken skålar varav den ena (till vänster) har ett massivt handtag med reliefdekor (F106:81:5). Skala 1:2.

F106:81:1

Några meter strax söder om avfallsgropen (106) framkom rester efter ett kulturlager (105) direkt under bärlagret till asfalten (figur 10). Lagret var cirka 0,1 meter tjockt och stört i väster av befintlig rörgrav. Övre delen av lagret har sannolikt schaktats bort i samband med anläggandet av befintlig väg. Lagret utgjordes av lucker mörkbrun sandig silt uppblandat med träflis, småsten och lite tegelkross samt enstaka fynd av djurben, slagg, delar av hästskor samt en hel hästsko. Tre av hästskorna identifierades som så kallade toffelskor vilka var en typ av hästskor som var vanliga i Norden under 1300- och 1400-talet (Ekman, s. 143) (figur 11). Toffelskon utmärker sig genom de kraftiga snett framåtriktade hakarna på skoarmarnas ändar. Ovansidan på ändarna är uppböjda till en spets och vanligtvis har toffelskon sex stycken sömhål i fals (Engwall, s. 90).

Cirka 9 meter norr om kulturlager 105 framkom en 5 x 1 meter stor lagerrest 115. Lagret var 0,05–0,1 meter tjockt och var innehållsmässigt likadant som lager 105. Sannolikt är det samtida med kulturlager 105 och de här lagren kan utgöra rester efter ett bärlager/utfyllnadslager till en medeltida väg.

Figur 10. I den norra delen av schakt 1001 framkom kulturlager 105. Skala 1:350. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:3500.

Figur 11. En medeltida toffelsko (F105:76:2) som hittades i kulturlager 105. Det som var utmärkande för den här typen av hästskor var de kraftiga hakarna på skoarmarnas ändar som var snett framåtriktade. Skala 1:1.

Två meter öster om kulturlager 115 påträffades en 1,3 x 0,7 meter stor stenfylld grop 113 (figur 12). Gropen var 0,28 meter djup och innehöll enstaka fynd av keramikskärvor och ett järnhandtag till en kista.

I norra delen av schaktet framkom direkt under bär-lagret ett flammigt bråbrunt siltlager (123 och 124) som var uppblandat med lite kvistar och sten. Lagret var bevarat till en storlek av cirka 13 x 2,8 meter och var 0,1 meter tjockt. I lagret hittades fynd av så kallad masugnsslagg samt enstaka djurben. Masugnsslagg har ofta en glasartad konsistens och är blå till färgen. Det här lagret tolkas utgöra del av ett bär-lager till en äldre vägsträckning.

Schakt 1007

Schaktet grävdes för nedläggning av en servisledning och var 5 x 3,6 meter stort och 3,8 meter djupt (figur 6). Under asfalten vidtog ett 0,5 meter tjockt bär-lager som utgjordes av 0,1–0,2 meter stora rundande stenar uppblandat med sand. Under det här lagret

Figur 12. Stenfylld grop 113 framrensad. I ytan syns ett kist-handtag som hittades i övre delen av gropen. Foto från väster.

framkom ett luckert utfyllnadslager som bestod av brun sandig silt uppblandat med kvistar och enstaka tegelstensbitar. Orörd mark i form av mjåla framkom cirka 1 meter under asfaltnivån. Schaktet saknade helt indikation på arkeologiska lämningar.

SLUTSATS

Utifrån det äldre kartmaterialet kan man utläsa att norra delen av Långgatan haft samma sträckning som dagens gata från åtminstone 1600-talets första hälft. Vid schaktövervakningen framkom ett tiotal stolphål, två stycken gropar samt rester av kulturlager. Lämningarna dateras till 1600- och 1700-tal. Totalt registrerades 63 stycken fyndposter vilket är

väldigt litet för att vara en stadsarkeologisk undersökning av den här omfattningen. Det sparsmakade arkeologiska materialet på platsen ska framförallt ses som ett resultat av omfattande urschaktningar under 1900-talet inför anläggandet av vatten- och avloppssystem och elkablar samt av befintlig asfaltsväg.

REFERENSER

Litteratur

DALARNA I ORD OCH BILD II – Hedemora. 1906.

EKMAN, A. 2007. *Något om hovbeslagets historia i Norden från 800-tal till sent 1800-tal*. Stockholm.

ENGWALL, G. 1937. Hästskor. Några hästskotyper från medeltid och renässans i kulturhistoriska museets samlingar av Lundafynd. I: *Kulturen. En årsbok 1936*. Red. Kjellberg, S. T. Lund.

FOLIN, C. 1978. *Hedemora*. Medeltidsstaden 8. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer. Rapport.

OLSSON, D. S. 1980. *Bebyggelse i Hedemora stad. Kulturhistorisk miljöanalys*. Dalarnas museums serie av rapporter: 11. Falun.

TROTZIG, K. 1943. *Hedemora stads historia*. Hedemora.

Historiska kartor

HEDEMORA STAD 1642
Riksarkivet SE/RA/755/755.2/#/00001
Äldre omslagsbeteckning
Förslag på reglering av Hedemora stad
Städers acta, Hedemora

HEDEMORA STAD 1779
Hedemora stad, Kopparbergs län
Lantmäteristyrelsens arkiv: U18-1:5
Avfattning
Förrättningsman Nils Kjellström

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Arkeologikonsults projektnr:	3301
Länsstyrelsens dnr:	431-7187-2019
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2019-08-22
Beställare:	Hedemora kommun
Uppdragsnr i KMR:	201900965
Län:	Dalarna
Landskap:	Dalarna
Kommun:	Hedemora
Socken:	Hedemora stad
Berörd fornlämning, KMR:	L2001:8699
Berörd fornlämning, FMIS:	Hedemora 194:1
Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning
Utförandetid, fältarbete:	November 2019 till februari 2020
Inmätningssystem:	RTK-GPS
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Projektledare och fältpersonal:	Mikael Bertheau
Rapportansvarig:	Mikael Bertheau
Planer och layout:	Ida Söderström
Kvalitetsgranskning:	Michél Carlsson
Fynd:	Fynd med fynd-nr 106:81:1–113:170:2 (se fyndlista) förvaras hos Arkeologikonsult i avvaktan på fyndfördelning.

Fornminnesregistret (FMIS) stängdes ner i början av 2019 och har ersatts av Kulturmiljöregistret (KMR). I denna rapport hänvisas både till lämningsnumren i KMR och RAÄ-nr i FMIS i kartor och text.

BILAGA 1. SCHAKTTABELL

Schakt-nr	Typ	Beskrivning
1001	Schakt med indikation	Schaktning från +111–109,5 till +107–105,5 m.ö.h. för att lägga ned nya avloppsrör och fem stycken brunnar. Schaktet var ca 107 meter långt och grävdes i norra delen av Långgatan, strax öster om befintligt avloppsrör (1002:2). Schaktet grävdes ställvis om intervaller av ca 12 meter. Långgatan sluttar ca 1,5 meter (+111 till +109,5 meter) åt norr. Asfalten var ca 0,05–0,1 meter tjockt och vilade på ett ca 0,5–0,8 meter tjockt bärlager som utgjordes av grus uppblanat med mindre rundade stenar. Direkt under bärlagret framkom undergrunden som utgjordes av en skiktad ljusgul sandig lera (senglacial lera) med inslag av naturliga järnutfällningar. Undergrunden framkom på ca +110,62 till +109,3 m.ö.h. Sannolikt har man schaktat ned till steril jord i samband med att man anlägger asfaltsgatan under 1900-talet. Ställvis framkom rester av kulturlager och nedgrävningar i schaktet.
1007	Schakt utan indikation	Schakt för servis i norra delen av Långgatan. Under asfalten (0,1 meter) vidtog ett ca 0,5 meter tjockt bär/sättlager som utgjordes av 0,1–0,25 meter stora rundade stenar uppblandat med sand. Under det här lagret framkom ett luckert utfyllnadslager som utgjordes av brun sandig silt uppblandat med kvistar och enstaka tegelstensbitar. Orörd mark i form av mjäla (senglacial lera) framkom ca 1 meter under asfaltsnivån. Inga fynd förutom enstaka tegelstenar.

BILAGA 2. KONTEXTTABELL

Kontext-nr	Typ	Beskrivning	Toppmått (m.ö.h.)	Tolkning
101	Störning	Kompakt grå sandig lera med naturliga järnutfällningar. Enstaka fynd av tegelkross. Nedgrävningen följer befintlig rörgrav och utgör del av denna.	109,30	Del av sentida rörgrav.
102	Stolphål	Stolphål med rester av en trästolpe in situ. Stolpen hade en diameter på ca 0,16 meter. Stolphålet hade en diameter på 0,4 meter och var 0,25 meter djupt. Stenskoningen utgjordes av 0,15–0,2 meter stora rundade stenar. Stolphålet fylldes med grå lerig silt.	109,56	Stolphål som tillsammans med 103–104 och 108–110 kan utgöra del av det staket som visas på 1779-års karta.
103	Stolphål	Stolphål med stenskonning som var ca 0,25 meter djupt. Belägen 0,3 meter söder om stolphål 102.	109,56	Se stolphål 102 för tolkning.
104	Stolphål	Stolphål med stenskonning.	109,56	Samtida med stolphål 102 etc.
105	Lager	Lucker mörkbrun sandig silt uppblandat med träflis, småsten och lite tegelkross. Enstaka fynd av djurben, slagg samt fyra stycken delar av hästskor. Lagret var ca 0,08–0,1 meter tjockt samt bortgrävt i väster av befintlig rörgrav. Övre delen av lagret har sannolikt schaktats bort i samband med anläggandet av befintlig asfaltsväg. Lagret framkom direkt under bärlagret till asfalten.	109,73	Rest av odlingslager/bärlager till äldre väg.
106	Grop	Gropen mäter 1,8 x 1 meter och var ca 0,3 meter djup. Gropen fylldes med kompakt grå lera. Rikligt med fynd av yngre rödgods, lite fönsterglas samt delar av tunnband. Stolphål 102 var nedgrävt genom den här gropen.	109,46	Avfallsgrop 1600–1700-tal?
108	Stolphål	Diameter ca 0,4 meter. Gropen fylldes med mörkbrun sasndig silt uppblandat med små sten och lite tegelkross. Den var ca 0,2 meter djup.	109,63	Stolphål
109	Stolphål	Gropen var ca 0,3 meter djup och 0,6 x 0,65 meter stor. Stenskoningen utgjordes av 0,1–0,15 meter stora rundade och skarpkantiga stenar.	109,66	Stolphål med stenskonning.
110	Stolphål	Gropen hade en diameter på ca 0,5 meter och var 0,25 meter djup.	109,75	Stolphål med stenskonning.
113	Grop	Gropen mäter ca 1,3 x 0,7 meter och fylldes med 0,1–0,2 meter stora rundade stenar uppblandat med brun siltig sand. Fynd av yngre rödgods, porslin samt ett dörr/kisthandtag. Gropen var 0,28 meter djup och i undergrunden fanns det enstaka träkolbitar.	110,06	Stenfylld grop.
114	Stolphål	En 0,2 x 0,2 meter stor grop som fylldes med brun sandig silt. Djup 0,15 meter.	110,13	Botten av ett stolphål
115	Lager	Flammig mörkbrun/grå siltig sand uppblandat med småsten och lite tegelkross. Tjocklek 0,05–0,1 meter. Innehållsmässigt samma som lager 105 i norr.	110,28	Rest av ett kulturlager?
116	Stolphål	Gropen var ca 0,4 meter stor och 0,17 meter djup.	110,12	Bottenrest av ett stolphål med möjlig stenskonning.
119	Stolphål	En ca 0,4 x 0,4 meter stor grop som fylldes med kompakt grå lera uppblandat med 0,1–0,25 meter stora rundade och skarpkantiga stenar. Gropen var ca 0,25 meter djup. Enstaka fynd av yngre rödgods samt ett kritpipsskaft (odaterbar).	110,20	Möjligt stolphål/stenfylld grop
120	Stolphål	Gropen fylldes med kompakt grå sandig silt och var ca 0,14 meter djup.	110,24	Bottenrest av ett stolphål.
121	Stolphål	Gropen fylldes med kompakt lera uppblandat med 0,12–0,20 meter stora stenar.	110,24	Stolphål
123	Lager	Rest av ett kulturlager som framkom strax söder om rör- och kabelgrav 1004. Lagret var ca 0,1 meter tjockt och utgjordes av flammig grå/brun silt uppblandat med lite kvistar och sten. Enstaka bitar av betongrör framkom i övre delen av lagret. Rikligt med fynd av större bitar med slagg (masugnsslagg?) och enstaka djurben.	110,20	Kan utgöra rest av ett bärlager till en äldre vägsträckning
124	Lager	Grå lera uppblandat med lite slagg (bland annat masugnsslagg och slaggsållor) och tegel. Lagret är ca 0,2 meter tjockt och innehållsmässigt samma som lager 123 i söder.	110,75	Rest av ett kulturlager som kan utgöra del av ett bärlager till en äldre väg (1600-tal?)

Bilaga 2. Kontexttabell, forts.

Kontext- nr	Typ	Beskrivning	Toppmått (m.ö.h.)	Tolkning
127	Stolphål	Grop som fylldes med 0,1–0,2 meter stora stenar.	110,72	Möjligt stolphål.
128	Lager	Fyra stycken avlånga fördjupningar i undergrunden som fylldes med grå lera (= lager 124), ca 0,1–0,17 meter djupa. Utgör förmodligen naturliga sänkor i undergrunden. Nivåmässigt stämmer det inte att det skulle vara hjulspår då de framkom ca 0,6 meter under befintlig asfaltsyta. Flera av byggnaderna längs med Långgatan är anlagda under 1600–1700-tal, varav minst en har källare.	110,69	Utgör förmodligen naturliga sänkor i undergrunden.
129	Stolphål	Grop som fylldes med mörkbrun lucker sandig silt uppblandat med lite trärester samt en 0,25 x 0,2 meter stor sten.	110,67	Möjligt stolphål.
1002	Störning	Dagvattenrören framkom ca 2,5 meter under befintlig gatunivå och under dagvattnet framkom befintliga avloppsrör på ca 3–3,5 meter under asfaltnivå.	109,45	Dagvattenbrunnar med anslutande betongrör, 1900-tal.
1002	Störning	Dagvattenröret framkom ca 2,8 meter under befintlig marknivå och avloppsröret ca 3,5 meter under befintlig markyta.	109,61	Rörgrav för befintlig dagvatten-och avloppsrör i betong och keramikrör, första halvan av 1900-talet.
1002	Störning		110,80	
1003	Störning	Grav för en elkabel som framkom på ca +110,3 m.ö.h.	110,40	Elkabel
1004	Störning	Ett stråk med ett tio-tal kablar och rör. Bland annat fjärrvärme, fiber, el och vattenrör.	110,31	Befintliga rörledningar och kablar som korsar Långgatan.
1005	Störning	Schakt för elkablar som är nedlagda i öst – västlig riktning.	110,86	
1006	Störning	Två stycken äldre elkablar som täcktes med ett skift tegelstenar. Framkom på ca 0,4–0,6 meter under asfaltnivå.	110,22	

BILAGA 3. FYNDTABELL

Fynd-nr	Objekt	Subklass	Godstyp	Del	Antal	Längd (cm)	Bredd (cm)	Vikt (g)	Diameter (cm)	Tjocklek (cm)	Material	Datering	Beskrivning
105.76:1	Slagg				2			250,00			Järn		
105.76:2	Hästsko	Toffelsko			1	12,50	11,20	343,00		0,07	Järn	1300–1400-tal	Toffelsko. Fem stycken sömhål i fals. Snett nedåt framåtriktade hakar samt uppböjda ändar på skoarm.
105.76:3	Hästsko	Toffelsko		Skoarm	1	11,20		84,00		0,05	Järn	1300–1400-tal	Del av en skoarm till en toffelsko. Snett framåtriktad hake (2,5 cm stor) med uppböjd ände på ovan sid.
105.76:4	Hästsko	Toffelsko		Skoarm	1	11,20		75,00		0,05	Järn	1300–1400-tal	Del av en skoarm till en toffelsko. Snett framåtriktad hake (2,4 cm stor) samt uppböjd ände på ovens.
105.76:5	Hästsko			Fragment	1	8,50		40,00			Järn		Kraftigt korroderat. Del av en skoarm till en hästsko.
106.81:1	Kärl	Yngre rödgods	Fat	Botten	1						Keramik	1600/1700-tal	Invändigt brun blyglasyr med gula punkter, streck och cirklar.
106.81:2	Kärl	Yngre rödgods	Kruka	Mynning, botten, buk, hank	13				23,00		Keramik	1600/1700-tal	Invändigt och på mynningen brun blyglasyr. Utsvängd myning med utvändiga drejfaror.
106.81:3	Kärl	Yngre rödgods	Obestämd	Buk?	2						Keramik		Invändigt grön blyglasyr.
106.81:4	Kärl	Yngre rödgods	Skål	Botten, buk	10						Keramik	1600/1700-tal	Grön blyglasyr invändigt ovanpå en hel-täckande vitlere-engobe.
106.81:5	Kärl	Yngre rödgods	Skål	Buk, mynning, hank	10						Keramik	1600/1700-tal	Brun/grön glasyr invändigt och på mynningen ovanpå vitlere-engobe. Massivt relief-dekorerad handtag.
106:111:1	Fönsterglas			Fragment	3						Glas		
113:170:1	Kärl	Yngre rödgods	Obestämd	Handtag, buk, fragment, botten?	5						Keramik		Skårvor till fem stycken olika kärl.
113:170:2	Kärl	Porslin	Liten flaska	Botten	6				3,00		Keramik		Mindre portinsflaska.
113:171:1	Spik			Stjälk, huvud	1	9,00		25,00			Järn		
113:171:2	Beslag	Kisthandtag			1	16,00	2,20	167,00		0,07			Kisthandtag.
119:232:1	Kärl	Yngre rödgods	Obestämd	Buk	3						Keramik	1700-tal?	Invändigt brun blyglasyr.
124:63:1	Slagg	Masugnsslagg			2			2200,00			Järn		Masugnsslagg.

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistret i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Rapporter från Arkeologikonsult 2020:3301